

Haalbaarheidsonderzoek Uitbreiding Consumentenprijsindex Caribisch Nederland

CBS Den Haag

Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag
Postbus 24500
2490 HA Den Haag
+31 70 337 38 00

www.cbs.nl

Team CPI
Augustus 2024

Korte Samenvatting

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) maakt op dit moment een Consumentenprijsindex (CPI) voor Caribisch Nederland (CN) per kwartaal voor elk eiland afzonderlijk. De publicatie kent een uitsplitsing naar de verschillende bestedingscategorieën zoals voeding, kleding en vervoer.

Op verzoek van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft het CBS een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd om de CPI CN uit te breiden. Er is een beleidsmatige behoefte aan een beter inzicht in de ontwikkeling van de CPI van Caribisch Nederland. Voor de onderbouwing van het beleid inzake de koopkracht op Caribisch Nederland is meer frequente en meer specifieke informatie wenselijk.

De haalbaarheidsstudie richt zich op de volgende twee vragen:

- 1) In hoeverre is het mogelijk om per maand inzicht te geven in de ontwikkeling van de inflatie voor elk van de drie eilanden?
- 2) In hoeverre is het mogelijk om prijsontwikkeling van de niet-sociale huren waar te gaan nemen? In het verlengde hiervan zou dan ook de prijsontwikkeling van enkele nutsvoorzieningen, zoals elektriciteit en water, gepubliceerd kunnen gaan worden.

Als belangrijkste uitkomsten uit het onderzoek, concludeert het CBS:

- 1) Dat het mogelijk is om met ingang van januari 2025 voor Bonaire maandelijks een kwartaalflash voor de totale inflatie te gaan publiceren;
- 2) Dat voor Sint Eustatius en Saba eerst de waarneming verder verbeterd dient te worden en dat vervolgens per januari 2026 ook voor deze eilanden maandelijks een kwartaalflash voor de totale inflatie aan de CPI CN toegevoegd kan worden;
- 3) Dat het aanbevolen kan worden om door te gaan met de huurenquête die in dit onderzoek als pilot is uitgevoerd. De aanbeveling is om deze vanaf de tweede helft van 2024 per kwartaal uit te voeren. Vanaf het eerste kwartaal van 2025 kan de huurprijsontwikkeling, samen met die van enkele andere nutsvoorzieningen in de vorm van een maatwerktabel worden gepubliceerd.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
	1.1 Doel van het rapport	5
	1.2 Een consumentenprijsindex	5
	1.3 De CPI voor Caribisch Nederland	6
2.	Een hogere frequentie van de CPI CN?	10
	2.1 Inleiding op dit hoofdstuk	10
	2.2 'Maandcijfers' in retrospectief	10
	2.3 Analyse: Betrouwbaarheid van de maandcijfers	11
	2.4 Optimaliseren van de waarneming	13
	2.5 De tijdigheid van de waarnemingen	14
	2.6 Conclusie: publicatievoorstel	15
3.	De pilot-huurenquête	17
	3.1 Inleiding op dit hoofdstuk	17
	3.2 Opzet en uitvoering van de pilot-huurenquête	18
	3.3 Praktische bevindingen	19
	3.4 Analyse toepasbaarheid in de CPI CN	21
	3.5 Conclusies, vervolg en publicatievoorstel prijsindices huisvesting	22
	Bijlage 1: Methode optimale steekproefallocatie CPI CN	24
	Bijlage 2: Vragenlijst pilot-huurenquête	27

1. Inleiding

1.1 Doel van het rapport

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) maakt op dit moment een Consumentenprijsindex (CPI) voor Caribisch Nederland (CN) per kwartaal voor elk eiland afzonderlijk. De publicatie kent een uitsplitsing naar de verschillende bestedingscategorieën zoals voeding, kleding en vervoer.

Op verzoek van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft het CBS een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd om de CPI CN uit te breiden. Er is een beleidsmatige behoefte aan een beter inzicht in de ontwikkeling van de CPI van Caribisch Nederland. Voor de onderbouwing van het beleid inzake de koopkracht op Caribisch Nederland is meer frequente en meer specifieke informatie wenselijk.

De haalbaarheidsstudie richt zich op de volgende twee vragen:

- 1) In hoeverre is het mogelijk om per maand inzicht te geven in de ontwikkeling van de inflatie voor elk van de drie eilanden?
- 2) In hoeverre is het mogelijk om prijsontwikkeling van de niet-sociale huren waar te gaan nemen? In het verlengde hiervan zou dan ook de prijsontwikkeling van enkele nutsvoorzieningen, zoals elektriciteit en water, gepubliceerd kunnen gaan worden.

Het CBS doet in dit rapport aanbevelingen voor zowel het samenstellen van maandcijfers als voor het waarnemen van de niet-sociale huren. De aanbevelingen zullen worden doorgevoerd zoals beschreven, onder assumptie van financiële dekking voor het CBS voor de extra activiteiten.

Hoofdstuk 2 gaat in op de mogelijkheden voor maandcijfers. In hoofdstuk 3 komt het waarnemen van de niet-sociale huren aan bod. Voorafgaand aan de uitkomsten van het onderzoek, geeft de rest van hoofdstuk 1 als achtergrond een kort inzicht hoe de CPI CN wordt samengesteld.

1.2 Een consumentenprijsindex

Een consumentenprijsindex geeft de prijsontwikkeling weer van goederen en diensten die een gemiddeld huishoudens aanschaft voor consumptie. Dit pakket van goederen en diensten wordt ook wel het (boodschappen)mandje genoemd. De jaarmutatatie van de CPI is een belangrijke indicator voor de inflatie. De jaarmutatatie wordt berekend als de procentuele verandering van de CPI in de verslagperiode ten opzichte van een jaar eerder.

Een consumentenprijsindex wordt gemaakt om prijsveranderingen te meten. Er wordt naar gestreefd om een constant pakket van goederen en diensten in de tijd te volgen en de prijs van een bepaald artikel op het ene tijdstip te vergelijken met de prijs van exact hetzelfde artikel op een later tijdstip. Op die manier wordt ervoor gezorgd dat de prijsindex slechts het duurder of goedkoper worden van artikelen meet en geen veranderingen die het gevolg zijn van wijzigingen in kwaliteit en/of kwantiteit.

De totale consumentenprijsindex is de gewogen optelsom van verschillende bestedingscategorieën. Deze zijn ingedeeld volgens de Classification of Individual Consumption according to Purpose (COICOP). Dit is een classificatie van consumptieve uitgaven die wordt beheerd door de Verenigde Naties.

Voor Europees Nederland worden via bestanden met transactiedata, registerdata en webscrapers maandelijks zeer veel prijzen waargenomen. Daarnaast worden via internetrobots, digitale enquêtes en handmatige waarneming via internet ongeveer 8.500 prijzen van zo'n 750 verschillende goederen en diensten waargenomen, bij bijna drieduizend berichtgevers.

Voor het bepalen van de wegingsfactoren van de verschillende goederen en diensten in de Europees Nederlandse CPI, ofwel de opbouw van het 'mandje', wordt gebruik gemaakt van de consumptieve bestedingen uit de Nationale Rekeningen. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van budgetonderzoeken en van andere externe bronnen. Budgetonderzoeken vinden over het algemeen eens in de vijf jaar plaats, bij dit onderzoek wordt aan duizenden huishoudens gevraagd om vier weken lang al hun uitgaven bij te houden. De gewichten van de bestedingscategorieën in de CPI worden jaarlijks in januari aangepast.

De [CPI voor Europees Nederland](#) wordt maandelijks gepubliceerd en omvat de prijsontwikkeling tot het laagste niveau van bestedingscategorieën. De nieuwe indexcijfers worden doorgaans tussen de eerste en tweede donderdag van de maand volgend op de verslagmaand gepubliceerd. Direct aan het einde van een verslagmaand of kort daarna worden cijfers van de zogeheten snelle raming gepubliceerd. Bij de snelle raming worden er cijfers bekendgemaakt van de jaarmutaties en maandmutaties van het hoofdniveau van de CPI en van een aantal speciale aggregaten. Deze cijfers worden berekend op basis van nog onvolledige brongegevens. Deze cijfers zijn niet geschikt om te gebruiken voor indexering. Er worden daarom bij de snelle raming geen indexcijfers gepubliceerd.

1.3 De CPI voor Caribisch Nederland

Sinds 2010 stelt het CBS ook een CPI samen voor Caribisch Nederland. De prijsontwikkeling van goederen en diensten die consumenten op de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba aanschaffen wordt daarbij voor elk van de eilanden apart waargenomen en gepubliceerd. Hoewel de principes gelijk zijn aan de CPI voor Europees Nederland, zijn er ook belangrijke verschillen, bijvoorbeeld dat de CPI CN op een veel hoger aggregatieniveau wordt gepubliceerd. Deze hangen samen met het feit dat de economie op elk van de drie eilanden vele malen kleiner is dan die van Europees Nederland. Het productieproces van de [CPI CN](#) is dan ook 'kleinschaliger'.

Waarneming en weging

De CPI CN is gebaseerd op een prijswaarneming bij bedrijven en instellingen die goederen en diensten leveren aan consumenten. Deze waarneming vindt deels maandelijks en deels per kwartaal plaats, waarbij de maandelijkse prijswaarneming wordt gebruikt voor het berekenen van gemiddelde prijzen per kwartaal.

Een deel van de prijzen wordt door waarnemers in winkels genoteerd. Dit is de zogeheten 'regionale waarneming'. Daarnaast maakt het CBS gebruik van schriftelijke enquêtes, internetwaarneming en

externe registraties. Deze laatste vorm van waarneming noemen we ‘centrale waarneming’. De centrale waarneming wordt deels door het kantoor van het CBS op Bonaire gedaan en deels vanuit CBS Den Haag. De prijsontwikkeling wordt gemeten door, zo veel mogelijk, de prijzen van artikelen in de berekening mee te nemen die in twee opeenvolgende kwartalen bij dezelfde berichtgever zijn waargenomen.

Op Bonaire worden van ongeveer 600 verschillende goederen en diensten bij ongeveer 125 berichtgevers prijzen waargenomen. Op Saba en Sint Eustatius worden van ongeveer 350 goederen en diensten bij ongeveer 70 berichtgevers prijzen waargenomen. Jaarlijks wordt deze steekproef van goederen en diensten onderhouden.

Het ‘mandje’ aan goederen en diensten dat voor de CPI CN wordt gebruikt, is per eiland verschillend. Elk goed of dienst in het mandje heeft een gewicht dat aangeeft hoe belangrijk dit is in het consumptiepatroon van de bewoners van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Sinds 2014 zijn de wegeningen gebaseerd op het budgetonderzoek dat in 2013 heeft plaatsgevonden op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. In 2018 zijn bij de basisverlegging nieuwe publicatiewegingen vastgesteld voor de reeks met het huidige basisjaar 2017 (2017 =100). Hiervoor zijn de gemiddelde consumptieve uitgaven van huishoudens in 2013 omgerekend naar het prijsniveau van 2017.

Op dit moment voert het CBS een nieuw budgetonderzoek uit op Caribisch Nederland. Uitgaand van een succesvol verloop van dit onderzoek, zal het CBS de uitkomsten meenemen bij een volgende basisverlegging. Het moment van publicatie van de nieuwe reeks (2025=100 of 2026=100) is nog niet bepaald. Een basisverlegging betekent dat de CPI CN voorzien wordt van een up-to-date wegingschema, de nieuwe internationale indeling van bestedingscategorieën zal worden toegepast (E-CoicopV2) en de basis zal worden verlegd worden naar 2025=100 of 2026=100. Het CBS hoopt dan ook de niet-sociale huren op te nemen in de CPI CN (zie voor deze huren hoofdstuk 3).

Controlemethoden en nauwkeurigheid

Het CBS voert controles uit op volledigheid en plausibiliteit van de aangeleverde gegevens. Naar mogelijk onjuiste of onvolledige gegevens wordt navraag gedaan. Bij het ontbreken van prijswaarnemingen (non-respons) wordt er geïmputeerd (de benodigde informatie wordt op basis van de overige waarnemingen geschat). Wanneer een vast omschreven product een wijziging ondergaat, wordt een correctie van de prijs toegepast voor eventuele verschillen in kwaliteit tussen de oude en de nieuwe versie van het product.

De nauwkeurigheid en representativiteit van de CPI CN worden gewaarborgd door van een groot en divers aantal producten maandelijks de prijs waar te nemen bij verschillende verkoopkanalen op alle drie de eilanden.

De enquêterespons ligt boven de 90 procent. Onnauwkeurigheid kan echter op meerdere plaatsen in het productieproces ontstaan:

- bij de steekproef van de berichtgevers;
- bij de keuze van de representatieve artikelen en de raming van kwaliteitsverschillen;
- bij de vaststelling van de wegingsfactoren;
- door non-respons.

Publicatie van de CPI CN

De CPI CN is een kwartaalstatistiek. Dat wil zeggen dat momenteel eens per kwartaal de consumentenprijsindex voor elk van de drie eilanden wordt gepubliceerd. Elke vierde woensdag volgend op het einde van elk kwartaal, verschijnen de cijfers van het afgelopen kwartaal. Deze cijfers hebben de status 'voorlopig', bij de publicatie van het volgende kwartaal worden de cijfers over het kwartaal daarvoor definitief gemaakt.

Eens per kwartaal wordt dus een beeld gegeven van de prijsontwikkeling in Caribisch Nederland. Dat geldt zowel voor de inflatie, ofwel de ontwikkeling van het afgelopen kwartaal ten opzicht van hetzelfde kwartaal een jaar eerder, als voor de kwartaal-op-kwartaal ontwikkeling. Het eerste onderwerp van het onderzoek dat in dit rapport wordt beschreven, is in hoeverre het mogelijk is om frequenter en meer actueel een beeld van de prijsontwikkeling te geven.

Naast de totale inflatie (de prijsontwikkeling van alle bestedingscategorieën samen), worden de prijsindices van de drie eilanden gepubliceerd van de 12 bestedingscategorieën zoals weergegeven in tabel 1. Dit zijn hoofdcategorieën van de COICOP-indeling.

Tabel 1.3.1 Bestedingscategorieën publicatie CPI CN

000000	TOTAAL
010000	Voedingsmiddelen en alcoholvrije dranken
020000	Alcoholhoudende dranken en tabak
030000	Kleding en schoeisel
040000	Huisvesting, water en energie
050000	Stoffering, huishoudelijke apparatuur en onderhoud van de woning
060000	Gezondheid
070000	Vervoer
080000	Communicatie
090000	Recreatie en cultuur
100000	Onderwijs
110000	Horeca
120000	Diverse goederen en diensten

Anders dan voor Europees Nederland is het niet mogelijk om voor de CPI CN indices samen te stellen en te publiceren op een lager aggregatieniveau. Hiervoor ontbreken betrouwbare wegen uit het Budgetonderzoek of andere bronnen. Ook neemt de actualiteit en geldigheid van wegen op detailniveau snel af door veranderingen in de samenstelling van de bevolking en substitutie. Dat wil zeggen: door verschillen in relatieve prijsstijgingen (bijvoorbeeld rijst wordt in verhouding veel duurder dan pasta) passen consumenten hun aankoopgedrag aan door het ene product te vervangen door een ander. Daarnaast zijn mogelijkheden tot waarneming van de diverse artikelen binnen Caribisch Nederland 'te dun' voor een lager aggregatieniveau. Tot slot zou het risico ontstaan dat met de publicatie van dergelijke prijsontwikkelingen het CBS de geheimhoudingsregels overtreedt omdat hiermee gegevens kunnen worden onthuld van een enkele aanbieder of merk.

Wel onderwerp van dit onderzoek zijn de mogelijkheden om meer detailcijfers over de prijsontwikkeling van huisvesting te publiceren. Dan gaat het om de prijzen van water, elektriciteit en de sociale huren. Deze mogelijkheden hangen af van de vraag of het mogelijk is om ook de niet-sociale huurprijzen waar te gaan nemen, want deze ontbreken tot op heden in het geheel in de CPI CN.

2. Een hogere frequentie van de CPI CN?

2.1 Inleiding op dit hoofdstuk

De CPI voor Caribisch Nederland wordt momenteel op kwartaalbasis gepubliceerd. Dit hoofdstuk beschrijft het onderzoek naar de mogelijkheden om meer actuele cijfers te kunnen maken. In paragraaf 2 wordt beschreven hoe de huidige kwartaalwaarneming ten behoeve van dit onderzoek in retrospectief is omgezet naar (hypothetische) maandcijfers. Paragraaf 3 geeft de bevindingen van de betrouwbaarheid van de uitkomsten als we op basis van de huidige waarneming zouden overgaan op een maandpublicatie. In paragraaf 4 komt aan de orde hoe we de huidige waarneming verder zouden kunnen optimaliseren, dat wil zeggen: de prijswaarneming beter kunnen verdelen over de verschillende artikelen zonder de totale waarnemingslast te vergroten. In paragraaf 5 gaan we in op de timing van de waarneming. Paragraaf 6 geeft de aanbeveling van het CBS voor een aangepaste publicatie.

2.2 'Maandcijfers' in retrospectief

Ten behoeve van dit onderzoek heeft het CBS de onderliggende data van de CPI CN voor de verslagjaren 2021 en 2022 omgezet van kwartaalcijfers naar (hypothetische) maandcijfers. Hiervoor is geen aanvullende waarneming verricht, maar zijn de onderliggende databases aangepast en aangevuld. Voor een deel is deze waarneming reeds op maandbasis geregistreerd vanuit de winkelwaarneming en de centrale waarneming (zie ook paragraaf 2.5).

De huidige kwartaal index wordt berekend door eerst een gemiddelde kwartaalprijs te berekenen op basis van de aanwezige maandprijzen. Er is slechts voor één maand per kwartaal een prijs nodig voor het statistisch systeem om te kunnen rekenen. Voor veel artikelen hebben we meerdere prijzen per kwartaal maar dit is niet altijd zo en ook niet noodzakelijk voor het systeem. Dit is de redundantie die in het systeem is ingebouwd. Bij het berekenen van de hypothetische maandcijfers voor dit onderzoek moesten de ontbrekende maandcijfers geïmputeerd worden.

Het imputeren van ontbrekende maandcijfers gebeurt op twee manieren: prijzen worden aangehouden of prijzen krijgen de ontwikkeling mee van andere artikelen. Voor artikelen die slechts eens per kwartaal worden waargenomen omdat ze een stabiel prijsverloop hebben, worden de ontbrekende maanden aangehouden. Voor andere artikelen worden de maandcijfers geïmputeerd door deze de ontwikkeling mee te geven van de artikelen die wel waargenomen zijn. Dit is een arbeidsintensief proces. De uitkomsten zijn vervolgens gecontroleerd op fouten waarna de maandcijfers ten behoeve van het onderzoek zijn vastgesteld.

Na het inrichten van de data, is het statistisch systeem ingesteld op het berekenen van maandindexcijfers in plaats van kwartaalindexcijfers. Na deze technische aanpassingen en de nodige tests zijn de indexcijfers per maand berekend, gevalideerd, waar nodig aangepast en opnieuw berekend. Feitelijk is het proces dat per kwartaal doorlopen wordt, ten behoeve van het onderzoek per maand doorlopen met uitzondering van publicatie.

2.3 Analyse: Betrouwbaarheid van de maandcijfers

De in de vorige paragraaf beschreven maandcijfers zijn in het onderzoek vervolgens getest op hun betrouwbaarheid. Dat wil zeggen dat er marges omheen zijn berekend. Dit is een ten behoeve van dit onderzoek nieuw ontwikkelde methodiek voor de CPI CN, waarbij wordt aangesloten op lopend onderzoek naar margeberekening voor de CPI van Europees Nederland. Deze methodiek geeft niet alleen de indicaties voor de marges van cijfers, maar geeft ook (en vooral) een zogeheten optimale steekproefallocatie. Dat wil zeggen: een aangepaste verdeling van de waargenomen artikelen bij gelijke steekproefomvang. Ten behoeve van deze berekeningen wordt er gebruik gemaakt van geschatte populatieaantallen van de soorten artikelen op de drie Caribische eilanden. De methodiek wordt verder uitgelegd in bijlage 1.

De marges op de indices zelf komen niet voor publicatie in aanmerking. We volstaan hieronder met een samenvattende beoordeling van de uitkomsten. Deze wordt gegeven voor de verslagjaren 2021 en 2022 voor elk van de drie eilanden, voor de totale index en de 12 bestedingscategorieën. Per onderdeel wordt een indicatie gegeven of een potentiële publicatie van de cijfers betrouwbaar kan worden geacht of niet. Dit oordeel is verdeeld naar een waarneming volgens de huidige set artikelen in de steekproef en een oordeel wanneer deze set artikelen binnen de huidige steekproefomvang theoretisch optimaal verdeeld zou zijn. Sommige bestedingscategorieën hebben geen 'oordeel', dit zijn de categorieën die vooral zijn geïmputeerd en niet op maandbasis zijn of worden waargenomen.

Tabel 2.3.1. Beoordeling marges CPI CN naar bestedingscategorie, 2021 en 2022

	Bonaire 2021				Sint Eustatius 2021				Saba 2021			
	Kwartaal cijfer (huidige steekproef)	Kwartaal cijfer ok (optimaal verdeeld)	Maand cijfer (huidige steekproef)	Maand cijfer ok (optimaal verdeeld)	Kwartaal cijfer (huidige steekproef)	Kwartaal cijfer ok (optimaal verdeeld)	Maand cijfer (huidige steekproef)	Maand cijfer ok (optimaal verdeeld)	Kwartaal cijfer (huidige steekproef)	Kwartaal cijfer ok (optimaal verdeeld)	Maand cijfer (huidige steekproef)	Maand cijfer ok (optimaal verdeeld)
TOTAAL CONSUMPTIEVE BESTEDINGEN	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	NIET OK	OK
Voedingsmiddelen en alcoholvrije dranken	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	NIET OK
Alcoholhoudende dranken en tabak	NIET OK	OK	OK	OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK
Kleding en schoeisel	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK
Huisvesting, water en energie	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Stoff., huish. app. en onderh. vd woning	NIET OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK
Gezondheid	NIET OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK
Vervoer	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Communicatie	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Recreatie en cultuur	NIET OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK
Onderwijs	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Horeca	OK	OK	OK	OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK
Diverse goederen en diensten	OK	OK	OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	NIET OK

	Bonaire 2022				Sint Eustatius 2022				Saba 2022			
	Kwartaal		Maand		Kwartaal		Maand		Kwartaal		Maand	
	Kwartaal cijfer (huidige steekproef)	Kwartaal cijfer ok (optimaal verdeeld)	Maand cijfer (huidige steekproef)	Maand cijfer ok (optimaal verdeeld)	Kwartaal cijfer (huidige steekproef)	Kwartaal cijfer ok (optimaal verdeeld)	Maand cijfer (huidige steekproef)	Maand cijfer ok (optimaal verdeeld)	Kwartaal cijfer (huidige steekproef)	Kwartaal cijfer ok (optimaal verdeeld)	Maand cijfer (huidige steekproef)	Maand cijfer ok (optimaal verdeeld)
TOTAAL CONSUMPTIEVE BESTEDINGEN	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Voedingsmiddelen en alcoholvrije dranken	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Alcoholhoudende dranken en tabak	OK	OK	NIET OK	OK	OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK
Kleding en schoeisel	NIET OK	OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK
Huisvesting, water en energie	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Stoff., huish. app. en onderh. vd woning	NIET OK	OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK
Gezondheid	NIET OK	OK	NIET OK	OK	OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK
Vervoer	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Communicatie	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Recreatie en cultuur	NIET OK	OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK
Onderwijs	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Horeca	OK	OK	OK	OK	OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK	NIET OK
Diverse goederen en diensten	OK	OK	OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	OK	NIET OK	OK

Uit deze bevindingen trekken we de volgende conclusies:

- 1) De overstap naar een volledige maandelijkse CPI CN is niet realistisch. Een volledige overstap zou willen zeggen: Een maandelijkse publicatie voor elk van de drie eilanden en naar het huidige publicatieniveau van 12 bestedingscategorieën. De marges per bestedingscategorie zijn op maandbasis dermate groot, dat dit niet realistisch opgelost kan worden met een uitbreiding van de waarneming. Naar ons oordeel is het niet verantwoord om de (maatschappelijke) kosten te vragen van een waarneming die een goede volledige maandstatistiek op elk van de drie eilanden zou vergen. Bij een dergelijke waarneming zou de fysieke waarneming van bijvoorbeeld versproducten wekelijks moeten gaan plaatsvinden, maar dit zou ook significante aanpassingen vergen in de waarneemfrequentie en timing van overige specifieke goederen en diensten (zie ook paragraaf 2.5). Deze aanpassingen zouden een toename betekenen van de enquêtedruk op berichtgevers. We hebben ons in het vervolg van het onderzoek beperkt tot de mogelijkheden die er zijn zonder de waarneming significant uit te breiden.
- 2) Duidelijk uit het onderzoek is dat er significante winst te behalen is uit het beter verdelen van de steekproefwaarneming over de verschillende artikelen. Dat is niet alleen van belang voor een potentiële maandstatistiek, maar ook voor de huidige kwartaalstatistiek. Bij verschillende bestedingscategorieën kunnen we constateren dat de betrouwbaarheid te wensen overlaat. Dat geldt met name voor de kleding, maar ook andere categorieën kunnen profiteren van een beter verdeelde steekproefwaarneming.
- 3) De betrouwbaarheid van de indices voor Bonaire is duidelijk groter dan die voor Saba. Sint Eustatius ligt qua uitkomsten dicht bij Bonaire. Voor Bonaire is dit voldoende aanleiding om voor te kunnen stellen om **per maand** een indicatie (raming) van de **totale inflatie** te kunnen geven. Dat krijgt dan de vorm van een 'kwartaalflash' die elke maand wordt gepubliceerd. Dit houdt in dat we in de tweede maand van het kwartaal de verwachte mutatie van het kwartaal (kwartaal-op-kwartaal en jaar-op-jaar) kunnen publiceren aan de hand van een raming gebaseerd op de eerste maand van het kwartaal. In de derde maand van het kwartaal publiceren we vervolgens de raming op basis van de eerste twee maanden. Na het kwartaal publiceren we de kwartaalindex zoals dat nu ook het geval is. Deze publicatie kan het CBS invoeren nadat het eerstvolgende jaarlijkse onderhoud is uitgevoerd. In februari 2025 volgt dan de eerste maandelijkse kwartaalflash (over januari 2025).
- 4) Voor Saba, en daarmee ook Sint Eustatius, dient het CBS eerst de optimalisatie zo volledig mogelijk door te voeren voordat we ook voor deze twee eilanden kunnen overgaan tot een

maandelijkse publicatie van een kwartaalflash voor de totale inflatie. Deze optimalisatieslag kan niet in een keer gebeuren, omdat deze eerst in de praktijk getest moet worden op beide eilanden. Volledig invoeren wil zeggen dat we de optimalisatie in eerste instantie doorvoeren bij de eerstvolgende jaarlijkse onderhoud per begin 2025, daarna de ontwikkelingen volgen of de aanpassingen in de praktijk werken en bij het jaarlijkse onderhoud per begin 2026 nogmaals een aanpassing doen. Per begin 2026 kunnen we dan ook voor Saba en Sint Eustatius op maandbasis een flash gaan publiceren¹.

2.4 Optimaliseren van de waarneming

Het onderzoek heeft waardevolle inzichten opgeleverd over hoe de waarneming verbeterd kan worden om te komen tot een prijsindex die betrouwbaar genoeg is om ook voor Saba en Sint Eustatius over te gaan tot het publiceren van een maandelijkse kwartaalflash. Los van het doel van deze flash, willen we tevens de uit het onderzoek voortkomende inzichten doorvoeren om de kwaliteit van de waarneming voor de kwartaalcijfers te verbeteren. Dat geldt voor alle drie de eilanden.

Door te kijken naar de verdeling van prijzen over artikelen, kunnen de marges op de prijsindices geoptimaliseerd worden met een gelijkblijvende steekproefomvang. Dit betekent dat de prijswaarnemingen zodanig verdeeld worden over de artikelen dat de marges kleiner worden. De in de vorige paragraaf genoemde 'optimalisatie' is een theoretisch berekende optimalisatie. Voor bepaalde soorten artikelen moeten meer prijswaarnemingen worden gedaan, terwijl voor andere soorten artikelen minder waarnemingen voldoende zijn. Met dezelfde totale inspanning aan waarnemingen kunnen, door theoretisch betere keuzes in het aantal prijzen dat per artikel wordt waargenomen, robuustere uitkomsten worden bereikt.

In de praktijk zullen we de totale waarneming echter wel licht moeten uitbreiden voor het doel van een betrouwbare flash voor Saba en Sint Eustatius en een verbetering van de kwartaalstatistiek. Enerzijds omdat we voor een aantal artikelen het aantal prijswaarnemingen niet omlaag willen brengen om de benodigde robuustheid te behouden. En anderzijds omdat voor een aantal artikelen een sterkere uitbreiding noodzakelijk is om de gewenste betrouwbaarheid te bereiken. Er is kortom de noodzaak om de theoretische optimalisaties te vertalen naar praktische optimalisaties door te evalueren wat binnen de huidige mogelijkheden wel en niet gerealiseerd kan worden.

In het kader van dit onderzoek is aldus een lijst opgesteld met alle honderden artikelen die waargenomen worden per eiland. Voor elk artikel is het theoretisch optimale aantal waar te nemen prijzen vertaald in een praktisch optimaal aantal. De conclusie is dat we de waarneming op Bonaire willen uitbreiden met 342 prijzen, terwijl er voor Sint Eustatius en Saba respectievelijk 117 en 133 prijzen moeten worden toegevoegd. Dit is een uitbreiding met ongeveer 10 procent ten opzichte van de huidige waarneming. Deze aanpassing wordt doorgevoerd bij het jaarlijkse onderhoud voor begin 2025.

¹ Het CBS acht het zeer waarschijnlijk dat dit lukt. We houden echter een klein voorbehoud dat de praktijk na tweemaal een jaarlijkse verbetering ook echt werkt. Of aanpassingen in de praktijk werken, betekent onder andere dat gekozen artikelen ook daadwerkelijk in het aanbod op de eilanden aanwezig blijven.

2.5 De tijdigheid van de waarnemingen

In paragraaf 2.3 is uiteengezet dat we een ‘maandelijkse kwartaalflash’ kunnen invoeren, eerst voor Bonaire en later voor Sint Eustatius en Saba. Dit is een raming van het totale kwartaalcijfer van de inflatie voor de eerste, respectievelijk eerste twee maanden van het kwartaal. Het is vanzelfsprekend wenselijk dat deze maandelijkse flash zoveel mogelijk de relevante actuele prijsveranderingen weergeeft van de periode waarover er wordt gerapporteerd. Aan de andere kant stappen we niet volledig over naar een maandwaarneming van de prijzen van alle goederen en diensten. We behouden in principe de huidige waarnemingsbasis van de kwartaalstatistiek. Dat is niet alleen efficiënt, maar ook in het belang van de lastendruk voor de verschillende berichtgevers. Deze balans leidt tot de volgende drie voorgestelde keuzes voor verschillende goederen en diensten in termen van het effect van de invoering van een maandelijkse flash op de waarneming:

- 1) De belangrijkste waarneming als het gaat om de actuele en potentieel frequent veranderende prijzen, is de fysieke winkelwaarneming. Hierbij worden prijzen van voeding, drank, tabak en een deel van de kleding en huishoudelijke goederen verzameld bij verschillende verkooppunten op de drie eilanden. Deze waarneming vindt momenteel reeds maandelijks plaats. Voor een maandelijkse flash hoeft hier dus in principe niets in de waarneming aangepast te worden. Het enige aandachtspunt is dat de huidige kwartaalpublicatie nog enige planningsruimte laat in het – in de praktijk nauwelijks voorkomende – geval dat de winkelwaarneming niet tijdig in een maand beschikbaar is voor één van de drie eilanden. Bij de invoering van een flash vereist dit een iets strakkere aansturing, bijvoorbeeld als het gaat om vervanging in geval van ziekte van één van de waarnemers.

Naast de fysieke winkelwaarneming, zijn er nog enkele andere soorten prijzen die momenteel reeds maandelijks worden verzameld uit andere bronnen. Dit betreft een ander deel van de kleding en huishoudelijke goederen en een deel van het woningonderhoud. Hieraan zal vanzelfsprekend niets worden veranderd en ook deze prijzen gaan maandelijks mee in de berekening van de kwartaalflash.

- 2) In de tweede plaats zijn er prijzen met een belangrijk gewicht in de CPI CN, die vaak relatief eenvoudig via een internetwaarneming te registeren zijn. Deze worden momenteel op kwartaalbasis verzameld, maar ten behoeve van de maandflash zullen we voor deze prijzen overstappen op een maandwaarneming. Het gaat om de prijzen voor benzine, diesel, gas, elektriciteit en water. Sommige van deze prijzen veranderen gewoonlijk slechts één of tweemaal per jaar, maar toch is het voor een maandelijkse flash relevant om deze waar mogelijk mee te nemen in de maand waarin deze veranderingen plaatsvinden.

De sociale huren op alle drie de eilanden en de elektriciteits- en waterprijzen op Sint Eustatius en Saba worden niet via het internet waargenomen, maar ontvangen van berichtgevers. Het CBS is in gesprek met deze berichtgevers voor een tijdige aanlevering ten behoeve van een maandelijkse flash. Hiervoor kunnen echter (nog) geen garanties worden gegeven.

- 3) De derde groep van prijswaarnemingen betreft verschillende soorten diensten waarvan de prijs niet frequent verandert, die niet zwaar doorwegen en waarvoor specifieke berichtgevers per telefoon of e-mail moeten worden benaderd. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de dierenarts of de notaris. Aan de waarneming van deze prijzen wordt niets veranderd, deze blijven op

kwartaalbasis (sommige jaarbasis). Eventuele prijsveranderingen aan het begin van een kwartaal in deze groep van diensten, worden in de maandelijkse flash dus niet meegewogen.

2.6 Conclusie: publicatievoorstel

Het CBS concludeert dat het mogelijk is om per het begin van 2025 een maandelijkse kwartaalflash voor het totale inflatiecijfer van Bonaire te gaan publiceren. Per het begin van 2026 kan dan hetzelfde worden gedaan voor Sint Eustatius en Saba.

Deze maandelijkse kwartaalflash krijgt dezelfde vorm als de snelle raming voor de Europees Nederlandse CPI. Dat wil zeggen dat het CBS op StatLine elke maand de (verwachte) mutatie van het kwartaal (kwartaal-op-kwartaal en jaar-op-jaar) weergeeft. We publiceren geen indexcijfers, hierdoor benadrukken we dat het om een raming gaat en voorkomen we ook dat geraamde indexcijfers gebruikt worden in contracten.

Bij introductie van deze flash voor de CPI CN worden de StatLine-toelichtingen aangepast en de ramingen toegelicht. Op de derde woensdag in de tweede maand van het kwartaal publiceren we de raming gebaseerd op de eerste verslagmaand van het kwartaal (zie het voorbeeld in tabel 2.6.1). Op de derde woensdag in de derde maand van het kwartaal publiceren we de raming op basis van de eerste twee verslagmaanden (zie het voorbeeld in tabel 2.6.2). Na het kwartaal publiceren we de kwartaalindex zoals dat nu ook het geval is (op de vierde woensdag in de maand na afloop van het kwartaal).

Bij deze ramingen zal het CBS geen nieuwsbericht naar buiten brengen. Het CBS zal wel de aandacht vestigen op het maandelijkse cijfer door middel van een tweet.

In onderstaand voorbeeld wordt weergegeven hoe dat er uit komt te zien op StatLine als we dit reeds hadden ingevoerd. De weergegeven cijfers voor de 'maandelijkse kwartaalflash' zijn hierbij vanzelfsprekend fictief en alleen als voorbeeld voor Bonaire.

Tabel 2.6.1. Voorbeeld publicatie van de maandelijkse kwartaalflash (januari) op StatLine.

Caribisch Nederland; consumentenprijsindex (CPI) 2017=100						
Bestedingscategorie: 000000 Alle bestedingen						
Caribisch Nederland	Bonaire	Bonaire	Sint Eustatius	Sint Eustatius	Saba	Saba
Onderwerp	Kwartaalmutatie	Jaarmutatie	Kwartaalmutatie	Jaarmutatie	Kwartaalmutatie	Jaarmutatie
Perioden	%	%	%	%	%	%
2023 1e kwartaal	0,9	4,5	0,4	8	-0,1	7
2023 2e kwartaal	1,9	4,6	-0,8	3,3	1,1	5,2
2023 3e kwartaal	1,1	1,9	-0,5	0	0,8	2,8
2023 4e kwartaal	0,2	4,1	-0,1	-1	-0,6	1,2
2024 1e kwartaalraming januari*	0,3	3,5				
Bron: CBS						

Tabel 2.6.2. Voorbeeld publicatie van de maandelijkse kwartaalflash (februari) op StatLine.

Caribisch Nederland; consumentenprijsindex (CPI) 2017=100						
Bestedingscategorie: 000000 Alle bestedingen						
Caribisch Nederland	Bonaire	Bonaire	Sint Eustatius	Sint Eustatius	Saba	Saba
Onderwerp	Kwartaalmutatie	Jaarmutatie	Kwartaalmutatie	Jaarmutatie	Kwartaalmutatie	Jaarmutatie
Perioden	%	%	%	%	%	%
2023 1e kwartaal	0,9	4,5	0,4	8	-0,1	7
2023 2e kwartaal	1,9	4,6	-0,8	3,3	1,1	5,2
2023 3e kwartaal	1,1	1,9	-0,5	0	0,8	2,8
2023 4e kwartaal	0,2	4,1	-0,1	-1	-0,6	1,2
2024 1e kwartaal raming januari en februari*	0,2	3,6				
Bron: CBS						

3. De pilot-huurenquête

3.1 Inleiding op dit hoofdstuk

Het belang van de niet-sociale huurprijzen

De prijsontwikkeling van de niet-sociale huren wordt momenteel niet waargenomen op Caribisch Nederland. Er wordt voor de publicatie van de CPI CN impliciet aangenomen dat de niet-sociale huren op elk van de drie eilanden de gemiddelde ontwikkeling van de overige prijzen volgen. Dit is een beperking sinds de start van de CPI CN. De belangrijkste reden voor deze ommissie, het ontbreken van een goed populatiekader, is nog steeds actueel. Toch is inzicht in de ontwikkeling van deze huurprijzen van groot belang. Niet alleen voor de CPI CN, maar ook omdat een beeld van deze huurprijzen als zodanig en in combinatie met overige huisvestingskosten voor het beleid worden gewenst.

Een enquête onder huurders als (mogelijke) oplossing

Het CBS voert op Caribisch Nederland structureel twee grote steekproefonderzoeken uit, het arbeidskrachtenonderzoek (AKO, elke twee jaar) en het OMNIBUS-onderzoek (OMNIBUS, elke vier jaar). In beide onderzoeken zitten vragen over de betaalde huur. Voor deze verkenning hebben we ook naar de data uit deze twee onderzoeken gekeken, of deze bruikbaar zijn voor de CPI CN. Na analyse van deze data is gebleken dat deze data niet geschikt zijn voor gebruik voor de CPI CN mede door de lage frequentie en het ontbreken van belangrijke informatie zoals de startdatum van de huur en de datum van de laatste huurverhoging. Daarnaast is de AKO een huishoudensonderzoek en de OMNIBUS een onderzoek onder personen, wat de analyse van de data ook bemoeilijkt.

Hierdoor bleek een aparte huurenquête de enige mogelijke oplossing om bruikbare informatie over de huurontwikkeling op CN voor de CPI te krijgen. Deze enquête onder huurders is in het kader van dit onderzoek uitgevoerd als pilot. Dat wil zeggen dat we hiervan niet verwachten dat deze in een keer de gewenste uitkomsten geeft. Maar dient om te testen of deze waarnemingsmethode werkt voor het beoogde doel en om ervan te leren voor een mogelijke structurele invoering van deze enquête.

In paragraaf 3.2 wordt beschreven hoe de pilot-enquête is vormgegeven en uitgevoerd. Paragraaf 3.3 beschrijft de uitkomsten van de pilot. Hierin wordt ingegaan op de bevindingen in de praktische uitvoering, de respons en de aantallen gevonden huurwoningen. De analyse van de bruikbaarheid van de pilot-uitkomsten voor het vaststellen van een prijsverloop voor de CPI CN vormt het onderwerp van paragraaf 3.4. Paragraaf 3.5, ten slotte, vat de conclusies samen en doet een aanbeveling voor het vervolg. Deze aanbeveling omvat, naast het doorgaan met de huurenquête zelf, ook de publicatie van een daaraan verbonden maatwerktabel met de prijsontwikkeling van andere huisvestingscomponenten.

3.2 Opzet en uitvoering van de pilot-huurenquête

Het populatiekader en de steekproef

Voor het goed uitvoeren van een steekproefenquête is het populatiekader van belang. Een register met alle huizen die verhuurd worden op de drie eilanden zou daarvoor nodig zijn. Zo'n register ontbreekt echter voor elk van de drie eilanden. We hebben daarom als praktisch best mogelijke oplossing gekozen voor het register van de belastingdienst CN met de objecten en percelen waarvoor vastgoedbelasting² wordt betaald. Dit is het vastgoedbelastingbestand (VGB). Gegeven het verschil in doel van dit register en ons doel, zijn we ons er bewust van dat niet alle adressen in dit bestand objecten zijn die verhuurd worden. De kans is groot dat er objecten tussen zitten die leeg staan omdat de eigenaar niet op het eiland woont en geen behoefte heeft om het object te verhuren. Ook kunnen in dit bestand objecten staan die aangeboden worden voor de korte termijn verhuur.

Het CBS heeft het bestand voor dit onderzoek opgeschoond door de objecten te verwijderen die niet voor bewoning bedoeld zijn. Vervolgens hebben we de objecten geselecteerd waaraan de belastingdienst de status stabiel heeft gegeven. Als laatste stap hebben we objecten verwijderd die in eigendom zijn van de verschillende woningbouwverenigingen. Wat resulteert is de best mogelijke schatting van de populatie adressen met niet-sociale huurwoningen.

Gegeven het doel van de pilot om een beeld te krijgen van de mogelijkheid van het waarnemen van huren voor een huurprijsindex per eiland, hebben we een aselechte steekproef getrokken uit het opgeschoonde vastgoedbelastingbestand. De steekproefomvang verschilde per eiland: Bonaire 200 adressen, Saba 43 adressen en op Sint Eustatius ook 43 adressen.

De vragenlijst en de uitvoering van de pilot-enquête

De pilot dient om na te gaan in hoeverre *veranderingen* in huurprijzen door middel van een enquête onder huurders ten behoeve van de CPI kunnen worden waargenomen. In deze pilot-enquête zijn daarom ook vragen opgenomen over huren en huurwijzigingen in het verleden. Daarmee is tevens geprobeerd een beeld te krijgen van de frequentie en mogelijk vaste momenten waarop huurverhogingen worden doorgevoerd. De pilot vormt tevens een eerste basis van het meten van de huren die eventueel verder uitgebouwd kan worden. Zie bijlage 2 voor de complete vragenlijst zoals die is afgenomen.

Doordat er veel huisnummers ontbraken in het bestand van de belastingdienst was het bijna onmogelijk om de adressen te vinden. Het bestand bevat echter ook de kadastrale aanduiding waardoor we de adressen middels ArcGIS³ wel konden vinden. Daarom is ervoor gekozen om de vragenlijst via ArcGIS fieldmap af te nemen. Bijkomend voordeel van deze werkwijze was dat de data direct digitaal beschikbaar was en we dus niemand hoefden in te huren voor het invoeren van de data. Zie onderstaande figuur voor een voorbeeld.

² De vastgoedbelasting is een belasting over voordelen uit onroerende zaken in Caribisch Nederland. De belasting wordt geheven van degenen die het voordeel genieten. Dit kan de eigenaar zijn maar ook een zakelijk gerechtigde, zoals een erfpachter. Bepaalde objecten, waaronder de door de eigenaar zelf bewoonde woning, zijn vrijgesteld van de vastgoedbelasting.

³ ArcGIS is de naam van GIS-software geproduceerd door Esri (Environmental Systems Research Institute).

Figuur 3.2.1. Voorbeeld (met fictieve data) van de fieldmap toepassing in de enquête

In de periode maart en april 2024 zijn op alle drie de eilanden de interviewers bij de geselecteerde objecten langsgegaan om de vragenlijst af te nemen. Op Bonaire waren niet alle kadastrale nummers in ArcGIS te vinden. Reden hiervan is dat bij splitsing van een perceel nieuwe kadastrale nummers worden gemaakt. Het CBS beschikt echter niet over deze nieuwe nummers in relatie met het oude nummer. Er is daarom contact gezocht met het Kadaster op Bonaire. Zij zouden de nieuwe naar de oude nummering kunnen omzetten, echter gedurende de looptijd van het onderzoek is dit door het CBS niet ontvangen. Hierdoor omvatte de uiteindelijke steekproefomvang van Bonaire geen 200 maar 123 adressen.

3.3 Praktische bevindingen

De interviewers waren betrekkelijk positief over de enquête. De medewerking aan de enquête was uitstekend te noemen. Alle benaderde huishoudens op de geselecteerde adressen op Saba waren bereid om te responderen en ook op Sint Eustatius was de medewerkingsbereidheid groot. Op Bonaire waren er ongeveer 5 weigeringen (en daarnaast ongeveer 30 adressen waar geen contact mee kon worden verkregen). De wijze van enquêtering (via ArcGIS Fieldmap) werd als zeer gemakkelijk beoordeeld. De vragenlijst was kort, minder dan 5 minuten, dat werd als heel positief ervaren. Wat betreft de vraag over de oppervlakte van de woning: deze werd door veel mensen op Bonaire niet ingevuld omdat ze het niet weten.

Tabel 3.3.1. Respons pilot-huurenquête

	Bonaire	Sint Eustatius	Saba
Populatie adressen	3661	177	112
Benaderde adressen in de steekproef	123	43	43
Geen contact/weigering	35 (-)	4 (-)	0 (-)
Adressen met respons	88	39	43
Aantal woningen			
Geen huurwoning	57 (-)	39 (-)	22 (-)
Aantal huurwoningen	38	63	126
Leeg / Te huur / Airbnb / B&B	5 (-)	18 (-)	71 (-)
Verhuurde woningen (bruikbaar voor CPI)	33	45	55
Kaal	25	20	38
Gemeubileerd	8	25	17

Vanuit de pilot is een steekproef van **adressen** benaderd, maar dit heeft in meer '**woningen**' geresulteerd dan adressen. Op een adres kunnen meerdere (huur)woningen staan. Van al de extra gevonden woningen is de huur, waar toepasselijk, in de resultaten meegenomen. De interviewer op Saba heeft veel extra woningen waargenomen. Op Saba was en is het gebruikelijk om, voor extra inkomsten, een studio of appartement dat op het perceel staat te verhuren. Van de 43 geselecteerde adressen hebben slechts enkele adressen geen extra appartement voor potentiële verhuur. Op alle overige adressen zijn er minimaal twee en vaak meer dan twee appartementen (potentieel) voor de verhuur. In totaal zijn er vanuit de steekproef op Saba 148 units voor potentiële verhuur gevonden.

Op Sint Eustatius zien we een zelfde beeld als op Saba. Veel adressen hebben meerdere 'woningen' te huur. Slechts één op de drie percelen heeft maar 1 unit op het perceel. De overigen hebben 1 of meer extra units op het perceel. In totaal zijn er voor Sint Eustatius 102 units gevonden, al of niet verhuurd. Dit zijn ruim 60 extra units ten opzichte van de steekproef.

Op Bonaire is het ook gebruikelijk om een appartement op het perceel te hebben voor verhuur. Deze zijn naar onze opvatting beter zichtbaar dan op Saba en Sint Eustatius en zijn ze vaker geregistreerd bij de Belastingdienst CN. Mede hierdoor zijn er op Bonaire minder extra units gevonden dan op de andere twee eilanden.

Op veel adressen staan units die uiteindelijk geen huurwoning blijken te zijn. Dit zijn vaak huizen of appartementen die ook op het adres staan en die vervolgens door familieleden bewoond zijn en waarvoor geen huur wordt gevraagd. Vooral op Saba staan verder veel woningen leeg. Tot voor kort waren er veel studenten van de Medical School die woonruimte huurden. De laatste jaren is het aantal studenten verminderd. Naast de medische school is er weinig vraag naar huurwoningen, vandaar de leegstand. Op Sint Eustatius is de leegstand minder, maar ook daar is de vraag klein. Enkele huizen worden door bedrijven of kantoren gehuurd en verder blijken er een aantal woningen niet voor permanente verhuur te zijn, maar voor tijdelijke verhuur zoals Airbnb.

Rekening houdend met woningen die door familieleden worden bewoond, leegstaande woningen en woningen voor tijdelijke verhuur, resulteren er vanuit de pilotenquête uiteindelijk 33

waargenomen huurwoningen voor Bonaire, 45 huurwoningen voor Sint Eustatius en 55 voor Saba. De voor deze woningen opgegeven huren zijn bruikbaar voor het gewenste inzicht in de huurprijzen.

3.4 Analyse toepasbaarheid in de CPI CN

Prijsverloop

Van de 45 huurwoningen op Sint Eustatius en de 55 huurwoningen op Saba is een actuele huurprijs verkregen. Er is echter van **geen enkele** woning een bekende huurprijsverandering in de afgelopen periode opgegeven. Dat lijkt opmerkelijk, maar het is zeker reëel mogelijk dat er langere tijd geen huurveranderingen op Saba en Sint Eustatius plaatsvinden. Dit beeld wordt in ieder geval bevestigd door onze lokale waarnemers en door de lokale autoriteiten. Voor Saba en Sint Eustatius kunnen we uit de pilot-gegevens niet veel anders concluderen dan dat het prijsverloop van 2023 op 2024 gelijk is aan 1.

Voor Bonaire is het wel mogelijk om een eerste prijsverloop te berekenen, aangezien hier huurmutaties zijn waargenomen. Uit de pilot-data zijn er 12 bruikbare huren voor 2023 verkregen en 33 bruikbare huren voor 2024⁴. Deze gegevens leverden een berekend prijsverloop op van ongeveer 5 procent tussen het eerste kwartaal van 2023 en het eerste kwartaal van 2024. Dat is dus een eerste schatting van de jaarlijkse inflatie voor de niet-sociale huren op Bonaire op basis van de gegevens uit de pilot.

Hoewel deze gegevens nog prematuur zijn, geven ze wel de indruk dat het waarnemen van de huurprijzen van toegevoegde waarde is voor de CPI CN. Zoals genoemd in de inleiding, nemen we momenteel bij gebrek aan andere middelen aan dat de huurprijzen zich gelijk ontwikkelen als de totale CPI (exclusief overige huren). Uit deze eerste informatie lijken de huurprijzen het afgelopen jaar op Bonaire harder te zijn gestegen dan de gemiddelde inflatie en op Sint Eustatius en Saba juist minder hard.

Marges en optimale aantallen huren

Voor Saba en Sint Eustatius zijn de marges vanuit de test-uitkomsten per definitie gelijk aan nul omdat er geen ontwikkeling in huren uit de pilot-enquête naar voren komt. Voor Bonaire zijn de marges volgens dezelfde methode getest als eerder in paragraaf 2.3 aangegeven (zie bijlage 1). Hoewel de aantallen waarnemingen klein zijn, lijken de uitkomsten plausibel mede omdat de individuele huurmutaties realistisch overkomen. Uit deze eerste uitkomsten volgt dat het berekende optimale aantal waar te nemen huurwoningen voor Bonaire gelijk is aan 125 per kwartaal. Voor het maken van een huurindexcijfer voor Bonaire zal de steekproef dus uitgebreid moeten worden. Voor Sint Eustatius en Saba kunnen we de huidige steekproef voor nu handhaven.

Ingangsdatum mutaties

Voor Bonaire hebben we een overzicht van de ingangsdatum van de huidige huur en in een aantal gevallen van de laatste huurmutatie. Het lijkt er sterk op dat de huurmutatie ingaat op de dag

⁴ Bij een flink aantal huren zijn we ervan uitgaan dat de huur in december 2023 gelijk was aan die van januari 2024. Dit lijkt een gerechtvaardigde assumptie omdat waar we wél huren hadden voor de te vergelijken perioden, de huren niet muteerden.

waarop het contract ooit inging, dat kan dus een willekeurige dag zijn zoals 12 december. In combinatie met de bevindingen op Saba en Sint Eustatius (waar geen huurmutaties in de afgelopen periode zijn waargenomen) concluderen we dat er geen sprake is van vaste momenten van huuraanpassingen op Caribisch Nederland.

Concreet voorstel voor vervolwaarneming

Gegeven het feit dat er geen vaste perioden van huuraanpassingen lijken te zijn, is het praktische voorstel om, in lijn met de kwartaalstatistiek, *eens per kwartaal* de huren uit te blijven vragen. Voor Saba en Sint Eustatius kan daarbij vastgehouden worden aan het panel van 55 respectievelijk 45 woningen vanuit de pilot-huurenquête. Hiervan wordt dan per kwartaal een vierde deel benaderd. Voor Bonaire dient de steekproef uitgebreid te worden naar een netto panel van 320 woningen, waarvan ook een vierde deel per kwartaal wordt benaderd. Dit aantal van 80 waarnemingen per kwartaal ligt iets onder het optimale aantal van 125, maar is in de praktijk meer realistisch. Naast de actuele huren zelf, zal ook in het vervolg en dus net als in pilot, navraag gedaan moeten worden naar de momenten van huurmutaties. Hiermee kunnen we inzicht blijven houden in tussentijdse huuraanpassingen en daar waar nodig de waarnemingsstrategie in het verdere vervolg nog aanpassen.

3.5 Conclusies, vervolg en publicatievoorstel prijsindices huisvesting

De belangrijkste bevindingen luiden samengevat als volgt:

- 1) Een enquête onder huurders is een bruikbaar middel om huurprijzen te achterhalen. De pilot is in dit opzicht zeer positief uitgevallen. De medewerking was uitstekend en over het algemeen konden de benaderde huishoudens de gevraagde informatie ook goed verschaffen.
- 2) Als middel om inzicht in het huurverloop te verkrijgen, heeft de pilot vooralsnog niet tot eenduidige resultaten geleid. Wat mede te maken heeft met het nu eenmalige karakter van deze test, waarin oudere huurprijzen in retrospectief zijn opgevraagd. Bij een doorlopende herhaling van deze waarneming zou dit moeten verbeteren.
- 3) Ten aanzien van de frequentie en timing van huuraanpassingen op Caribisch Nederland, van belang voor de beoogde frequentie van de waarneming, geldt dat we in ieder geval hebben kunnen constateren dat deze niet frequent plaatsvinden. Op Sint Eustatius en Saba hebben we in retrospectief in het geheel geen huuraanpassingen in de afgelopen periode meegekregen. En voor Bonaire geen huuraanpassingen die duiden op een frequentie hoger dan eens per jaar. De timing van de aanpassingen lijkt niet gebonden aan enige specifieke periode gedurende het jaar, maar eerder verbonden aan de ingangsdatum van elke huurovereenkomst.
- 4) Feit blijft dat er geen echt goed populatiekader is. Dat was en is bekend en blijft een relatieve beperking totdat zich hiervoor alternatieven aandienen.

Het CBS wil graag doorgaan met de huurenquête op Caribisch Nederland om inzicht in huurprijsontwikkeling te verkrijgen. Van belang daarbij is om het vervolg op korte termijn te laten plaatsvinden, om de aansluiting met de huurprijzen uit de pilot niet te verliezen. Het beste is om de huurenquête al vanaf het derde kwartaal van 2024 te herhalen.

De enquête zal voortbouwen op de huidige opzet van de pilot. Maar wel met enkele aanpassingen. En deze kunnen in de loop van de tijd verder worden aangepast naarmate we meer leren en

ervaring opdoen met deze wijze van waarnemen. Dan gaat het bijvoorbeeld over het vervangen van vragen zoals die over de oppervlakte of extra vragen over specifieke huromstandigheden.

Indien we kunnen doorgaan met de huurenquête, dan is het mogelijk om bij de publicatie van de kwartaalcijfers ook steeds een maatwerktable samen te stellen met de prijsontwikkeling van de belangrijkste huisvestingscomponenten, waaronder de nutsvoorzieningen. Deze tabel zal er als volgt uit zien:

Tabel 3.5.1. Voorbeeld reeks huisvesting (indexcijfers⁵)

Bonaire					
COICOP	Naam	weging	1ste kwartaal 2025	2de kwartaal 2025	3de kwartaal 2025
41100	Sociale Huren				
41200	Overige huren				
44100	Water				
45100	Electriciteit				
St Eustatius					
COICOP	Naam	weging	1ste kwartaal 2025	2de kwartaal 2025	3de kwartaal 2025
41100	Sociale Huren				
41200	Overige huren				
44100	Water				
45100	Electriciteit				
Saba					
COICOP	Naam	weging	1ste kwartaal 2025	2de kwartaal 2025	3de kwartaal 2025
41100	Sociale Huren				
41200	Overige huren				
44100	Water				
45100	Electriciteit				

Deze tabel zal vanaf het eerste kwartaal van 2025 op de maatwerkpagina van het CBS worden geplaatst. Gelijktijdig met het verschijnen van de kwartaalcijfers, dus steeds elke vierde woensdag van de maand na afloop van een kwartaal. Benadrukt zal worden dat het om vooralsnog experimentele cijfers gaat. Voor publicatie van deze tabel is toestemming vereist van de verschillende berichtgevers.

Als deze tabel in productie wordt genomen, dan zullen we deze per kwartaal blijven publiceren tot het moment dat de niet-sociale huren kunnen worden geïntegreerd in de CPI CN. Zoals uiteengezet in paragraaf 1.3, hoopt het CBS deze integratie te kunnen doen bij een basisverlegging in combinatie met de uitkomsten van het nieuwe budgetonderzoek. Na de integratie zullen de huisvestingscomponenten niet meer apart als maatwerktable worden gepubliceerd, maar zullen de componenten worden toegevoegd aan de reguliere kwartaalpublicatie op StatLine. Het moment van de basisverlegging staat los van dit onderzoek. Zo mogelijk vindt dit plaats aan het begin van 2026. Maar dat moment is bij afronding van deze haalbaarheidsstudie nog niet bepaald en kan ook een jaar later worden.

⁵ De basisperiode moet nog worden bepaald.

Bijlage 1: Methode optimale steekproefallocatie CPI CN

De steekproefallocatie – dat is het aantal waargenomen prijzen per product – voor de Consumenten prijsindex voor Caribisch Nederland is historisch ontstaan. Hiermee worden per kwartaal indexcijfers berekend per eiland. Om te bepalen of de gebruikte allocatie kan worden verbeterd, wordt er een aangepaste optimale allocatie berekend bij gelijke steekproefomvang. Daarbij wordt de allocatie zodanig gekozen dat de nauwkeurigheid van de index wordt gemaximaliseerd. Ook is er een vergelijking gemaakt tussen maand- en kwartaalcijfers. Bijvoorbeeld hoe groot de steekproef zou moeten zijn voor maandcijfers met een nauwkeurigheid gelijk aan die van een optimale kwartaalsteekproef. Hieronder volgt op hoofdlijnen hoe de berekening voor de optimale allocatie is uitgevoerd. Het is een variant van de Neyman allocatie.

De berekening doorloopt een aantal stappen. Eerst worden er indexreeksen berekend. Gegeven is een waarneming van één prijs per item in een bepaalde maand. Prijzen in ontbrekende maanden worden geïmputeerd. Hiermee worden per item prijsparen gevormd voor twee opeenvolgende maanden. De item-prijsparen behorend bij een product worden geaggregeerd tot een maand-op-maand Jevons prijsmutatie van dat product volgens de volgende uitdrukking:

$$P_{i,(t,t-1),i}^{Jev} = \frac{\prod_{b \in S_{mi}} (p_{bt})^{w_{b,t-1}^{item}}}{\prod_{b \in S_{mi}} (p_{b,t-1})^{w_{b,t-1}^{item}}}$$

Hier is i een product identificator, p_{bt} de prijs van item b in maand t , en $S_{i,t}$ is de verzameling items van product i . Hierbij tellen de itemgewichten $w_{b,t-1}^{item} = 1/n_{it}$ op tot 1, met n_{it} het aantal items per product in maand t . De Jevons index wordt in de literatuur ook wel Geometrische Laspeyres index genoemd.

Hieruit volgt als product van Jevons maand-op-maand prijsmutaties een ketting-indexreeks. De productindices worden vervolgens, gewogen met productgewichten geaggregeerd tot een indexreeks per Coicop-5. Deze worden dan gewogen met Coicop-gewichten geaggregeerd tot een indexreeks per Afdeling en tot de CPI. Deze laatste aggregaties worden uitgevoerd als Laspeyres index, bijvoorbeeld $P_{ct} = \sum_i w_{i,t}^{prod} P_{i,t}^{Jev}$. De variantie van de Jevons maand-op-maand mutatie per product wordt daarna berekend volgens:

$$V_{it} = \sigma_{it}^2 I_{it}^2 \left(\frac{1}{n_{it}} - \frac{1}{N_i} \right)$$

Hierin is de itemvariantie $\sigma_{it}^2 = \frac{\sum_b (z_{ib} - \bar{z}_i)^2}{n_{it} - 1}$ en $z_{ib} = \log(p_{bt}/p_{b,t-1}) - \log(P_{it}^{Jev})$. N_i is

het aantal items per product in de populatie en n_{it} is het aantal items respons per product per maand. Hieraan is te zien dat de variantie kleiner wordt door de eindigheid van de populatie, $N_i < \infty$. Deze verlaging van de variantie is de zogenaamde eindigheidscorrectie. De varianties van de maand-op-maand mutaties worden hierna samengesteld tot de variantie van de korte reeks van de productindex.

Uit de variantie van de Jevons productindex volgt door weging met de productgewichten de variantie van de Coicop-5 index en door weging met de Coicop gewichten de variantie per Afdeling en de variantie van de totale CPI.

Voor de afleiding van de optimale allocatie wordt deze laatste variantie geminimaliseerd. Dat kan met behulp van de Lagrange multiplier techniek. Daarbij is als randvoorwaarde gesteld dat de totale steekproefomvang, dat is het totale aantal items gelijk moet zijn aan de omvang van de huidige steekproef $n = \sum_i n_{i,t}^{opt}$. De Lagrange-vergelijking luidt als volgt:

$$\mathcal{L} = V(P_t) + \lambda \left(\sum_i n_{i,t}^{opt} - n \right),$$

Hierin is n de totale steekproefomvang, $n_{i,t}^{opt}$ is de optimale allocatie per product i , $V(P_t)$ is de variantie van de index van alle producten (CPI) en λ is de Lagrange multiplier.

De optimale allocatie per product volgt door de afgeleide van \mathcal{L} naar n_i , dat is $\frac{\partial \mathcal{L}}{\partial n_i}$ en de afgeleide van \mathcal{L} naar λ gelijk aan nul te stellen. Dit geeft de volgende uitdrukking voor $n_{i,t}^{opt}$:

$$n_{i,t}^{opt} = n_t \frac{\sqrt{\sum_{t'=1}^t A_{i,t',t}}}{\sum_i \sqrt{\sum_{t'=1}^t A_{i,t',t}}},$$

Hierin is $A_{i,t',t}$ een waarde die afhangt van de productgewichten, de Coicop gewichten, de index, en de spreiding van de prijsmutaties. De sommatie vindt plaats over de maanden t en over de coicops c . Het optimum aantal waarnemingen van een product is groter naarmate de product- en coicopgewichten groter zijn en naarmate er meer spreiding is in de onderliggende prijsmutaties. Randvoorwaarde is dat het optimum aantal waar te nemen prijzen $n_{i,t}^{opt}$ niet groter is dan het maximum aantal waarneembare prijzen voor het product, dat is de populatieomvang, zodat $n_{i,t}^{opt} \leq N_i$. Wanneer dit voor een bepaald product niet het geval is wordt bij dat product het aantal items gelijkgesteld aan de populatieomvang. Eventueel kan als additionele voorwaarde een minimaal of maximaal aantal items per product worden gehanteerd. Hiertoe wordt de verdeling berekend met een iteratief algoritme dat rekening houdt met alle gestelde randvoorwaarden.

Hierboven berekenen we een optimale allocatie gegeven een vaste steekproefomvang. Een alternatieve benadering is het afleiden van een optimale allocatie bij gegeven nauwkeurigheid. Beide scenario's zijn uitgevoerd voor een kwartaalsteekproef en een maandsteekproef. Bij de kwartaalsteekproef worden de prijzen per product eerst per kwartaal samengevoegd, alvorens de item prijsmutaties kwartaal-op-kwartaal worden berekend. Hierbij worden alle waargenomen itemprijzen gebruikt. Het is hierbij altijd van belang dat de prijzen per item betrekking hebben op dezelfde iteminhoud, verpakkingsgrootte en item kwaliteit. Dat wil zeggen dat de itemprijzen moeten zijn genormeerd op een bepaalde item-inhoud, item-grootte en item-kwaliteit. Die moeten gelijk blijven gedurende de waarneemperiode.

De hieruit berekende optimale allocatie kan gebruikt worden om producten die in de huidige steekproef met minder items worden waargenomen uit te breiden, en producten die met meer items worden waargenomen te verminderen. Hierbij kan nog rekening gehouden worden met

praktische overwegingen als de waarneemkosten en waarneemtijd per prijs, of de te behalen nauwkeurigheid voor bepaalde Coicops, Coicopgroepen of Afdelingen. De berekende optimale allocatie kan naar aanleiding daarvan worden aangepast. Ook is geëvalueerd hoe gedetailleerd de index bij optimale allocatie kan worden gepubliceerd voor wat betreft Coicops en periodiciteit, gegeven de steekproefomvang. De reële mutatie van de index mag niet worden verstoord door ruis vanwege de marge van de steekproef. Dat wil zeggen dat de steekproefmarge kleiner moet zijn dan de mutatie van de index om die mutatie betrouwbaar te kunnen weergeven. Omgekeerd wordt bepaald hoe groot de steekproef per eiland moet zijn voor een bepaalde publicatie, coicop en periodiciteit. Diverse scenario's zijn hiervoor doorgerekend.

Bijlage 2: Vragenlijst pilot-huurenquête

Rental Questionnaire Caribbean Netherlands 2024

Property identification number <i>What is the property identification number from your list?</i>	
What is the address of this property?	
What type of dwelling is this? <i>(Only one option)</i>	I. Detached house (single or multi-story) II. Semi-detached house III. Flat/Apartment IV. Studio apartment (only one room) V. Store → <i>thank respondent and end questionnaire</i> VI. Uncompleted building → <i>thank respondent and end questionnaire</i> VII. Other, please specify
Specify the type of dwelling <i>(only when previous questions was answer: VII other, please specify)</i>	
What is (approximately) the usable surface of this dwelling in m²? <i>Usable surface refers to the floor area of living room, kitchen, utility room, shower, bathroom, toilets and halls</i>	m²
How many bedrooms and bathrooms are there in this dwelling? <i>(A separate toilet counts for 0,5 bathroom)</i>	Bedrooms Bathrooms
What is the present ownership status of this dwelling?	I. Owned by someone in household → <i>thank respondent and end questionnaire</i> II. Rented III. Free → <i>thank respondent and end questionnaire</i> IV. Don't know

